

מחודדים

ת"ר ושינתם שיהיו דברי תורה מחודדים בפ"ך (קידושין 5.)

אחינו כל בית ישראל הנתונים בצרה ובשביה העומדים בין בים ובין ביבשה המקום ירחם עליהם ויחשיבם ויוציאם מצרה לרוחה ומאפילה לאורה ומשעבוד לגאולה השתא בעגלה ובזמן קריב ונאמר אמן:

סיכומי דף היומי
 מערכת: 073-249-0403
 sikumhadaf12@gmail.com

לע"נ
 הגה"ח ר' פינחס רוזנבוים זצ"ל
 נלב"ע כ"ו ניסן תשע"ז

גליון
 377

למר בר חייא: שני עדים שהעידו עדותם בשלשה בתי דינים, האם יכולים להצטרף שלש דיינים - דיין אחד מכל בית דין, לחכמים שאין עדים מצטרפים אלא כשמעידים יחדיו, כאן שהעידו יחדיו יכולים הדיינים להצטרף, או שמא גם דיינים אינם יכולים להצטרף (אך לרבי נתן שעדים מצטרפים כל שכן דיינים). והשיב: אני איני ראוי ששלחתם לי, אלא כך דעת תלמידים נוסה שיצטרפו.

לרבינא: שלשה דיינים שישבו לקיים את השטר, וקודם שכתבו הקיום מת אחד מהם, האם צריכים לכתוב במותב תלתא הוינא וחד ליתוהי' כדי שלא יהא נראה כשקר מאחר שרק ב' חתומים. והשיב: אני איני ראוי ששלחתם לי, אלא כך דעת תלמידים נוסה שצריך להוסיף 'וחד ליתוהי'.

בתשובת רבי ירמיה כהוגן - החזירו לבית המדרש. משנה. שטר שיש סתירה בסכום - המוציא מחבירו עליו הראיה ויד בעל השטר על התחתונה וגובה המועט, וכגון אם כתוב בו 'וזזין מאה דאינון סלעין עשרין' (ובאמת הם כ"ה סלעים) - גובה רק עשרים סלעים (פ' זו). וכן 'מאה דאינון תלתין סלעין' - אין לו אלא מאה זו. 'כסף זוזין דאינון' נמחק ההמשך - גובה שני זוז. וכן 'כסף סלעין דאינון' נמחק - גובה שני סלעים. 'דרכונות דאינון נמחק' - גובה ב' דרכונות.

שטר שיש סתירה בסכום העליון לתחתון - הולכים אחרי התחתון (ובלבד שאינו בשיטה האחרונה) שהיא העיקר, ואין כותבים העליון אלא שאם תמחק אות אחת מהתחתון ילמד מהעליון. שטר הכתוב בו 'מטבע כסף לזה פלוני מפלוני' - אינו פחות מדינר כסף, והיינו במקום שאין פרוטות כסף. כתוב בו 'כסף' היינו נסכא. כתוב בו 'כסף דינרין' או 'דינרין כסף' - אינו פחות משני דינרי כסף. 'כסף דינרין' - כסף בשווי ב' דינרי זהב (וראה להלן דף קס"ו). שהיינו 'כסף דינרין' אבל 'דינרין' היינו של כסף). 'מטבע דהב' - אין פחות מדינר דהב (שאין פרוטות של זהב), אבל סתם 'דהב' היינו נסכא, 'דהב דינרין' או 'דינרין דהב' - אינו פחות מב' דינרי זהב, 'דהב דינרין' - זהב בשווי ב' דינרי כסף.

בבא בתרא דף קס"ו. יום א' פר' וישלח ז' כסליו תשפ"ה

יום זה הוקדש לזכות האשה החשובה מרת הינדא ע"ה בת הרה"ג ר' יהושע אריה זצ"ל
 נלב"ע ז' כסליו תשמ"ה
 ת.נ.צ.ב.ה.

דף קס"ו - ע"א

שטר שכתוב בו 'דהב דינרין' היינו זהב בשווי ב' דינרי כסף, ולא אומרים שזה זהב בשווי שני דינרי זהב, לאביי:

בבא בתרא דף קס"ה. שב"ק פר' ויצא ו' כסליו תשפ"ה

דף קס"ה - ע"א

מקום שנהגו לכתוב שטר פשוט וביקש לכתוב פשוט וכתב לו מקושר, במקום שנהגו לכתוב שטר מקושר וביקש לכתוב מקושר וכתב לו פשוט - פסול, שבוודאי מקפיד על כך. מקום שנהגו בפשוט ומקושר, וביקש לכתוב פשוט וכתב לו מקושר - לת"ק: פסול, ששינה מבקשתו, לרבן שמעון בן גמליאל: כשר, שמראה מקום לו, שאם טירחה לכתוב מקושר יכתוב פשוט.

רבן שמעון בן גמליאל, ורבי שמעון, ורבי אלעזר, סוברים 'מראה מקום לו', רשב"ג - כנ"ל, רבי שמעון - האומר התקדשי לי בדינר של כסף ונמצא של זהב, שהטעה לשבח, מקודשת (אך ביוחסין גם אם הטעה לשבח אינה מקודשת), רבי אלעזר - אשה שאמרה לשלוחה שיקבל גיטה במקום פלוני, וקיבלה במקום אחר, כשר. (לחכמים פסול - שמקפידה, שלא הסכימה להת' בייש בגט אלא במקום שאמרה לו).

שטר שחתום בו עד אחד ועד אחד מעיד בעל פה - לאביי: פסול (ודינו כמלוה על פה שאינו גובה מלקוחות, וגם נאמן הלווה לומר פרעתני), לאמימר: כשר (וגובה מלקוחות). החידוש במה ששינוי במשנה ששטר פשוט שחתום בו רק עד אחד פסול, לאביי: שגם אם יש עד נוסף בעל פה פסול. לאמימר: שנו זאת במשנה כדי ללמד על דין השני שמקושר שחתמו בו רק שני עדים פסול שכשם שפשוט בעד אחד פסול מדאורייתא, כך גם מקושר בשני עדים הטילו עליו חכמים פסול דאורייתא (שטר מלוה - אינו גובה מלקוחות, גט אשה - אינה מגורשת).

דף קס"ה - ע"ב

חכמים שהוציאו לרבי ירמיה מבית המדרש ששאל שלא כהוגן, שלחו לשאול: לאמימר: שטר החתום בעד אחד, ועד נוסף מעיד בעל פה, האם מצטרפים כאילו שניהם חתומים בשטר, לרבי יהושע בן קרחה שעדות שנים מצטרפת גם שלא ראו ביחד (אך לחכמים שאינה מצטרפת, בוודאי שאחד בכתב ואחד בעל פה אינם מצטרפים). והשיב: אני איני ראוי ששלחתם לי, אלא כך דעת תלמידים נוסה שיצטרפו.

לרב אשי: שני עדים שהעיד אחד מהם בבית דין אחד והשני בבית דין אחר, האם יכולים להצטרף שני בתי הדין ולפסוק הדין, לדעת רבי נתן שאין שני העדים צריכים להעיד יחדיו (אך לחכמים שגם באותו בית דין צריכים להעיד ביחד פשוט שאינם מצטרפים). והשיב: אני איני ראוי ששלחתם לי, אלא כך דעת תלמידים נוסה שיצטרפו.

'שמעון' 'אחי', ומכרו ראובן ושמעון חלקם לאדם אחר, וכתבו בשטר 'מנת ראובן ושמעון אחי', הלך והוסיף אות ו' קודם 'אחי' כך שגם חלקו של 'אחי' מכור לו. וכשבאו לפני אביי שאלו מדוע דחוק מקומה של אות ו', וכפתו והודה.

מעשה שהיה חתום רבא כעד על שטר ותחתיו חתום רב אחא בר אדא, ואמר רבא שאכן נראית כחתימתו אך מעולם לא חתם קודם רב אחא, ובוודאי מזוייף הוא, וכפתו והודה שזייף. וסיפר שזייף חתימת רב אחא שהיו ידיו רוטטות - שעמד על חבל הנטוי מעל נהר, או שעמד על דלי שדולים מהבור, וכך רעד כל גופו.

דף קס"ז - ע"ב

משנה. כותבים גט לאיש הגם שאין אשתו עמו, וכותבים **שובר לאשה** הגם שאין בעלה עמה, ובלבד שיהא מכיר את שם האיש והאשה, שבגט אם אין מכיר האיש יכול לרמות ולכתוב לאשת אחר ותגבה עמו כתובתה, ואם אין מכיר האשה יכול לרמות ולכתוב עבור אשה אחרת שבעלה קרוי כמותו. ובשובר אם אין מכיר שמותיהם יכולה לרמות לכתוב לאיש אחר שגירש אשתו ויפטר מכתובתה בשובר. **בעל נותן שכר הסופר** - של הגט ושל השובר.

כותבים שטר ללווה הגם שאין המלווה עמו, ואין כותבים **למלווה** עד שיהא לווה עמו. **הלווה נותן שכר הסופר.**

כותבים שטר למוכר הגם שאין לוקח עמו, ואין כותבים **ללוקח** עד שיהא מוכר עמו, **הלוקח נותן שכר הסופר.**

אין כותבים שטר אירוסין (שפוסקים כמה יתן כל אחד לבנו ולבתו הני שאים) **ושטר נישואין** (כתובה) רק מדעת שניהם, **החתן נותן שכר הסופר.**

אין כותבים שטר אריסות וקבלנות רק מדעת שניהם, **המקבל נותן שכר הסופר.**

אין כותבים שטרי בירורין וכל מעשה בית דין רק מדעת שניהם, **ושניהם נותנים שכר הסופר. לרשב"ג:** - כותבים לכל אחד מהצדדים שטר בפני עצמו.

שני יוסף בן שמעון הדרים בעיר אחת - אינם מגרשים נשותיהם אלא זה בפני זה, שאם לא כן יש לחשוש שיכתוב בעל אחד גט ויתן לאשתו של השני, ואין לחשוש שמא ילך אחד לעיר אחרת ויחזיק שמו 'יוסף בן שמעון' ויכתבו לו גט בשם זה ויתנה בעירו לאשת יוסף בן שמעון שהרי אין כותבים לו אלא אחר שהוחזק שמו שלושים יום, שבזמן מרובה כזה אין מרמה שמו שמא יוודע לכולם, **לאביי:** גם קודם שלושים יום אפשר לבודקו באופן שקוראים בשם שהחזיק עצמו ועונה, **לרב זביד:** אין לסמוך על כך מפני שרמאי זהיר בזה לענות כשקוראים לו בשם שמרמה.

בבא בתרא דף קס"ח. יום ג' פר' וישלח ט' כסליו תשפ"ה

דף קס"ח - ע"א

היה שובר על כתובה שחתום בה רב ירמיה בר אבא, ובאה האשה לפניו ואמרה שלא היא אמרה לכתוב שובר רק אשה אחרת, והשיב לה שגם הוא חשב תחילה שאינה זו שצויתה לכתוב השובר, אך העדים האחרים אמרו לו שטעה עקב שהזקינה ונשתנה קולה ובאמת זו היא. ופסק אביי שיכול רב ירמיה לחזור בו ולומר שאכן היא זאת, אף שאין עד חוזר ומגיד, כיון שהוא צורבא מרבנן ואין דרכו לדקדק בהכרת נשים. היה שובר על כתובה החתום בו רב ירמיה בר אבא, ובאה האשה לפניו ואמרה שלא היא ציותה לכתוב השובר אלא אשה אחרת שרימתה, והשיב לה שבאמת זאת היא,

שיד בעל השטר על התחתונה. והקשה רב שאם כך למה 'כסף בדינרין' היינו כסף בשווי שני דינרי זהב, ואין אומרים שידו על התחתונה והיינו כסף בשווי שני דינרי כסף. **לרב אשי:** אם כתוב 'בדינרי' היינו בשווי דינרי זהב, ואם כתוב 'בדינרין' היינו בשווי דינרי כסף.

אשה שהיו עליה ספק חמש לידות (שילדה ספק רוח ספק ולד) **או ספק חמש זיבות** - מביאה קרבן אחד (זוג תורים או בני יונה, והחטאת אינה נאכלת מספק), ואוכלת בזבחים, ואין השאר עליה חובה (שאינן מביאים חטאת לבית הפסול, ודי לה שכבר נטהרה באחת). **היו עליה חמש לידות ודאות, או חמש זיבות ודאות** - מביאה קרבן אחד ואוכלת בזבחים (כשם שטבילה אחת מטהרת מכמה טומאות), והשאר עליה חובה. מעשה והוקרו קיני תורים ובני יונה לדינר זהב לקן, נשבע רבן שמעון בן גמליאל שלא ילין עד שיוזל לדינר כסף, ונכנס לבית דין ולימד שגם אשה שהיו עליה חמש לידות ודאות חמש זיבות ודאות די לה בקרבן אחד, והוזל לרבע דינר (מ"ח פרוטות).

דף קס"ו - ע"ב

שטר שיש סתירה בין העליון לתחתון הולכים לאחר התחתון, והעליון לא נכתב אלא שאם נמחק למטה ילמדו ממנו - והיינו כשחסרה רק אות אחת למטה, כגון שלמטה כתוב 'חנן' ולמעלה 'חנני', אך אם חסרו שתי אותיות לא, אלא ינתן למי ששמו ככתוב למטה. שאם יהא שם בן שלשה אותיות כשיחסרו שתיים היינו רוב השם, ואין הסופר מחסיר הרוב.

כתוב למעלה 'ספל', ולמטה 'קפל' (היינו טלית) - הולך אחרי התחתון.

למעלה כתוב 'קפל' ולמטה 'ספל' - איבעיא, אם חוששים שזבוב חיסר רגלה של 'ק' ועשאה ל'ס' וילמד מעליון לגבות 'קפל', או שאין חוששים וגובה רק 'ספל'.

שטר שנכתב בו 'שית מאה וזוזא' - מסתפק רב שרביא אם גובה שש מאות איסתירי (סלעים) וזוז, או שש מאות פרוטות וזוז, והשיבו אביי שאין להסתפק בפרוטות כיון שמסכמים אותם בדינרים (שבמקום קצ"ב פרוטות כותבים 'דינר'), אמנם יד בעל השטר על התחתונה ויקבל רק שש מאות ואחד זוזים.

בבא בתרא דף קס"ז. יום ב' פר' וישלח ח' כסליו תשפ"ה

דף קס"ז - ע"א

הרוצה להראות בבית דין דוגמא של חתימתו (שרוצה שיקיימו חתימתו על פיה וכך יוכל להצטרף לעד נוסף להעיד על חתימת העד השני) - יחתום בראש מגילה, שאם ימצא אחר לא יוכל להוסיף קודם חתימתו שחייב לו ממון, ושטר בכתב ידו גובה מנכסים בני חורין.

מוכס ביקש מאביי שיראו לו ביקשת אביי לפוטרם, וניסה למשוך המחמיקים ממוכס שיראו לו ביקשת אביי לפוטרם, וניסה למשוך המחמיקים כדי שיוכל להוסיף דברים קודם חתימתו, ואמר לו אביי: כבר קדמו רבנן והזהירו על כך.

לא יסיים שורה בשטר במספר מ'שלוש' ועד 'עשר' - שלא יוכל להוסיף 'ים' ולעשותו 'שלושים' וכן הלאה, ואם הסתיים בזה יכפול הדברים.

מעשה שהיה כתוב בשטר שמכר לחבירו שליש בפרדס שבגינתו, הלך הלה ומחק מאות ב' 'בפרדיסא' ועשאה 'ופרדיסא', כך שמכר לו שליש בגינה ואת כל הפרדס. וכשבאו לפני אביי שאלו מדוע יש ריווח בין אות ו' 'פרדיסא', וכפתו והודה שזייף.

מעשה בשלשה אחים שהיו שותפים בשדה ושמן 'ראובן'

בבא בתרא דף קס"ט. יום ד' פר' וישלח י' כסליו תשפ"ה

דף קס"ט - ע"א

אמר 'אבד שטר חובי' אין העדים כותבים לו שטר אחר, שמא לא אבד השטר, ויגבה חובו פעמיים (ואף אם יכתבו בלי אחריות, הרי יכול לגבות מבני חורין).

אמר 'אבד שטר מקחי' - לחכמים: יכולים העדים לכתוב שטר אחר בלי אחריות, כדי שלא יגבה פעמיים אחריות מלקוחות, אך אין חשש שחזר ומכר השדה למוכר בשטר זה שאין אותיות נקנות במסירה. לרבן שמעון בן גמליאל: לא יכתבו לו, שסובר אותיות נקנות במסירה, ושמא חזר ומכר השדה למוכר בהחזרת השטר.

אין כותבים אחריות בשטר השני - שמא יבוא אחר אל הלוקח בטענת אבות ויוציא ממנו השדה, ויטרוף הלוקח מלקוחות מאוחרים האחריות שבשטר, ויבקש לזה המוציא ממנו השדה שישהה עוד בשדה עד שתשכח גבייתו ממנו, ויחזור עם עדי אבות לטרוף השדה, ויחזור ויגבה האחריות מלקוחות בשטר השני. אך אין חשש שמא יגבה ממנו אחר חובו - שאין יכול לגבות פעמיים החוב, שהרי קורעים השטר, וכל שטר טירפא שלא נכתב בו 'קרעניה לשטר' דמלוה' אינו טירפא, וכל אדרכתא שלא נכתב בו 'קרעניה לטירפא' אינו אדרכתא, וכל שומא שלא נכתב בו 'קרעניה לאדרכתא' אינו שומא.

אין תקנה לכתוב אחריות בשטר השני באופן שיכתוב למוכר שובר שכל השטרות מזמן אחר על שדה זו בטלים שאין כותבים שובר, וגם לסובר שכותבים שובר לפורע חוב הוא דווקא בשטר חוב שהלקוחות אין פורעים החוב אלא אחרי שחוזרים אצל הלווה, כיון שלוה ממנו מעות הרי יכול לפייסו במעות, ואז יראה להם השובר ולא יפרעו, אך בלוקח שדה שאינו מתפייס במעות אפשר שיפרעו לו הלקוחות קודם שילכו אל המוכר, ולא ידעו שיש לו שובר, ואם לקחו שלא באחריות אינם חוזרים אליו כלל, ואף אם לקחו באחריות ואחרי שפרע חוזרים למוכר הרי לבינתיים יכול זה לאכול פירות השדה אחרי שלא ידעו מהשובר שאצל המוכר.

דרך כתיבת השטר השני בלי אחריות: לסובר אחריות טעות סופר, כותבים שאין שטר זה לגבייה לא מבני חורין ולא ממשועבדים אלא להעמיד השדה ביד הלוקח, לסובר אחריות אינו טעות סופר - כותבים שטר סתם ואין כותבים בו אחריות.

אשה ששלחה שליח לקנות שדה, וקנה בלי אחריות - פסק רב נחמן ששלחה אותו לתיקון ולא לעיוות, ולכן צריך לכתוב השטר מן המוכר על שמו של השליח שלא באחריות, ולחזור ולכתוב שטר בינו לבין האשה עם אחריות.

אמר 'אבד שטר מקחי' - לחכמים: אין חוששים שחזר ומכר השדה למוכר בשטר זה שאין אותיות נקנות במסירה, ולכן כותבים לו שטר אחר. לרבן שמעון בן גמליאל: לא כותבים, שאותיות נקנות במסירה, ושמא חזר ומכר שדה זו למוכר בהחזרת השטר. אך אין לומר שלרבן שמעון בן גמליאל נעשה כאומר לו שדה נתונה לך כל זמן שהשטר בידך - שא"כ גם אם נגנב או אבד השטר יצטרך להחזיר לו השדה.

בבא בתרא דף ק"ע. יום ה' פר' וישלח י"א כסליו תשפ"ה

דף ק"ע - ע"א

הבא לידון כנגד המערער על השדה שבידו בשטר ובחזקה. לרבי: נידון בשטר, לרבן שמעון בן גמליאל:

ואמר אב"י שאף שצורבא מרבנן אין דרכו לדקדק בנשים, כיון שדקדק דקדק.

צורבא מרבנן שהולך לקדש אשה יקח עם הארץ שמסתכל בנשים, כדי שלא יוכלו לרמות התלמיד חכם ולהחליפה באחרת.

בעל נותן שכר סופר הגט שנאמר 'וכתב לה ספר כריתות ונתן', אך נהגו כעת שהאשה משלמת, שהיא תקנת חכמים שלא יוכל בעלה לעכב גיטה בטענה שאינו רוצה לשלם שכר הסופר. מה ששינינו שהלווה נותן שכר הסופר - החידוש הוא שאף בעיסקא הדין כן הוא.

מה ששינינו שהלוקח נותן שכר הסופר - החידוש הוא שאף במוכר שדהו מפני רעתה הדין כן הוא.

מה ששינינו שהחתן נותן שכר הסופר של שטרי אירוסין ונישואין - החידוש הוא שאף כשהחתן צורבא מרבנן הדין כן הוא, ואין אומרים שחמיו יתן כל השכר.

מה ששינינו שהמקבל נותן שכר הסופר של שטרי אריסות וקבלנות - החידוש הוא שאף אם צריך כעת להוביר השדה שנה או שנתיים הדין כן הוא.

שטרי בירורין, בבבל פירשו: טענות שתי הצדדים שכותבים סופרי הדיינים, כדי שלא יוכלו לחזור ולטעון טענות אחרות. לרב ירמיה בר אבא: שטר שכותבים בו שמות הדיינים שביירר לו כל צד.

מחלוקת תנא קמא ורבן שמעון בן גמליאל: אם כותבים שטר בירורין אחד ושתי הצדדים נותנים השכר, או שכותבים שטר לכל אחד - לכו"ע כופים על מידת סדום, אלא שלדעת ת"ק מידת סדום היא אם רוצה אחד מהם שיהא לו שטר בפני עצמו, ולרשב"ג אינה מידת סדום, שיכול לטעון שאינו רוצה שיכתבו שטר אחד לשניהם, שאין רוצה שצד השני יראה בכל זמן את טענות צד ראשון ויבוא למריבה.

משנה. מי שפרע מקצת חובו והשליש השטר ואמר לשליש שאם לא יפרע שארית החוב עד יום פלוני יתן השטר למלוה ויגבה שוב כל החוב, לרבי יוסי: אסמכתא קונה, ובהגיע הזמן יתן השליש השטר למלוה, לרבי יהודה: לא יתן, שאסמכתא אינה קונה. 'הלכה' - לרב: כרבי יוסי, וכן פסק רבי יוחנן כמה פעמים, למסקנא: אין הלכה כרבי יוסי (רק קנו ממנו בבית דין חשוב ולא היה אונס בדבר).

דף קס"ח - ע"ב

משנה. מי שנמחק שטר חובו - מביא עדים שיודעים פרטי השטר, והם עושים לו קיום בפני בית דין וכותבים לו 'במותב תלתא הוינא אנו פלוני ופלוני ופלוני, הוציא פלוני בן פלוני שטר מחוק לפנינו ביום פלוני, ופלוני ופלוני עדין, ואם כתבו הדיינים 'הוזקקנו לעדותם של עדים ונמצאת עדותם מכוונת' - גובה על ידי השטר בלי ראיה נוספת, אך אם לא כתבו כן - צריך להביא ראיה.

שטר שנקרע קרע בית דין פסול, לרבי יהודה: הם מקום עדים ומקום הזמן ומקום התורף, לאב"י: קרע שתי וערב.

שטר שנקרע מעצמו - כשר.

שטר שנמחק או נטשטש - כל שרישומו ניכר הרי הוא כשר. כשבאו ערביים לפומבדיתא וחטפו קרקע עם שטר - לא הסכים אב"י לכתוב לבעלי הקרקע שטר אחר על פי השטר שבידם, מפני שאין כותבים שני שטרות על שדה אחת, שמא יגבה אחריותו מלקוחות פעמיים. וכשהפצירו בו אמר לסופר שיכתוב שטר על המחוק ועדין על הנייר שהוא פסול, והיינו שיכתוב סתם א' ב' בשטר ומחוק, ולא יכתוב השטר ומחוק ויחזור לכתוב - שמא יהא רישום הראשון ניכר וכשר.

דף קע"א - ע"א

רב פסק שאם פרע מקצת חובו אין העדים יכולים לעשות שטר חדש מזמן ראשון, ומה שאמרו שכותבים גם עשרה שטרות על שדה אחת - היינו בשטר מתנה שאין בו אחריות, או בשטר מכר שמפורש בלי אחריות.

רבי יוסי חולק על רבי יהודה שאמר שאם פרע מקצת החוב מחליפים השטר אלא פסק לעשות שובר, ואמר לרבי יהודה: אם כוונתך לשטר חדש מזמן ראשון - חולק אני עליך באחת: עדיף למלוה שיכתוב שובר, שבכך כופה לשלם שארית החוב מדאגת איבוד השובר. ואם כוונתך לשטר חדש שזמנו כעת חולק אני עליך מעוד טעם: שמפסיד לגבות לקוחות מזמן ראשון.

שטר שזמנו כתוב בשבת או בעשרה בתשרי - שבוודאי לא נכתב בזמנו, כשר, שתולים שנכתב לפני כן ושטר מאוחר הוא. ושטר כזה שמוכח מתוכו שמאוחר הוא לכו"ע כשר. וסתם שטר מאוחר: לר' יהודה שאין כותבים שובר כשר, שאי אפשר לצאת מזה תקלה, אבל לרבי יוסי פסול, שמה יפרע בתוך זמנו, ויאמר לו שאבד שטרו, ויכתוב לו שובר על זמן זה, ואחר כך יוציא השטר שזמנו מאוחר לזמן השובר, ולא יוכל לפטור עצמו בשובר, שיטעון המלוה שזו הלוואה חדשה שהרי זמנה מאוחר לשובר.

דף קע"א - ע"ב

לרבי יוסי שסובר כותבים שובר כשפורע מקצת החוב, כותבים גם כשבא לפרוע כל החוב וטוען המלוה שאבד שטרו, שלא כרב הונא בריה דרב יהושע שאמר שאף לדבריו לא כותבים שובר על כל החוב.

כתיבת שובר, לרב ושמואל: אין כותבים, לרבי יוחנן, ריש לקיש, ור' אילעא: כותבים, וכן מסתבר שאם אין כותבים אם כן כשאבד שטרו של זה יאכל הלווה מעות המלווה וישמח, ואף שאותה סברא יש גם להיפך שאם כותבים שובר אם אבד שובר של זה יאכל המלווה מעותיו של לווה וישמח, עבד לווה לאיש מלווה.

שטרי מקח מוקדמים ומאוחרים פסולים, הטעם: במוקדמים - משום שגובה אחריות מלקוחות קודמים. ובמאוחרים - שאם יקנה קרקע בניסן ואיחר הזמן לתשרי, והזדמנו לו מעות בין ניסן לתשרי וחזר וקנה ממנו הקרקע, כשיגיע תשרי יוציא השטר ויטעון שחזר וקנאה ממנו.

שטרי חוב המוקדמים פסולים, שגובה מלקוחות שקדמו לחוב.

שטרי חוב המאוחרים כשרים, והיינו דווקא לסובר שאין כותבים שובר, אך אם כותבים שובר פסולים, שעלולה לצאת תקלה כנ"ל (בדף ע"א).

נהגו לכתוב שטר מאוחר אף שנהגים לכתוב שובר, ואין חשש תקלה - שאמר ר' אבא לסופר שכשכותב שטר מאוחר יפרש בשטר שאיחר את זמנו, וכך יפטר גם בשובר מוקדם. ולאחר מכן לא נהגו תקנה זו, אך עדיין יש תקנה שאמר רב ספרא לסופר שבכתיבת השובר אם אינו יודע זמן השטר יכתוב השובר סתם בלי זמן וכך יפטר כל שטר אף שזמנו מאוחר. ומי שאינו נוהג בתקנות אלו הוא שמפסיד עצמו.

בחזקה. הטעם: לרב דימי: מיירי בשטר שנכתב על שם אחר, ונחלקו אם אותיות נקנות במסירה, לרבי: נקנה ולכן נידון גם בשטר, לרבן שמעון בן גמליאל: אינו נקנה ולכן נידון רק בחזקה. והקשה אביי שבברייתא פירש רבה שרבן שמעון בן גמליאל סובר אותיות נקנות במסירה.

לאביי: כגון שנמצא אחד מהעדים שבשטר קרוב או פסול, לרבי: עדי מסירה כרתי, ונידון אף בשטר בעדי המסירה, ולרבן שמעון בן גמליאל: עדי חתימה כרתי, ולכן נידון רק בחזקה. והקשו שהרי במזויף מתוכו לכו"ע אינו כשר בעדי מסירה.

לרב אבינא: כגון שלא חתמו העדים כלל על השטר, ונחלקו כאביי אם אפשר להכשיר בעדי מסירה.

איבעית אימא א': כגון שלא נתקיים השטר אלא על פי המערער שטוען שאכן כתבו אך לא מכר לו לבסוף אלא נאבד לו השטר ומצאה זה, לרבי: מודה בשטר שכתב אין צריך לקיים ולכן נידון גם בשטר, לרבן שמעון בן גמליאל: צריך לקיים ולכן נידון רק בחזקה.

איבעית אימא ב': נחלקו כשאדם טוען למערער שיש לו שני מיני חזקות, שטר מכירה, ועדי חזקת שלש שנים, שלרבי: כיון שטען שיש לו עתה גם שטר חייב לברר ולאמת דבריו ולהביא את השטר, אף שאילו לא טען כך היה די לו בעדי חזקה, ורבן שמעון בן גמליאל סובר שאין אדם צריך לברר ריבוי טענות שטען שאין נצרכים, ודי לו בחזקה לבד וכל שכן בשטר לבד.

רב יצחק בר יוסף הלווה מעות לרבי אבא, וטען שפרעו בפני פלוני ופלוני, ופסק רבי יצחק שיביא העדים אף שאילו אמר פרעתין סתם היה נאמן, שחייב לברר כל הטענות וקרבי. ובדעת רב יש סתירה אם פוסק שצריך להביא העדים, או שפוסק כרבן שמעון בן גמליאל הואיל ומסתבר כדבריו מאחר שגם לרבי אילו לא היה טוען בתחילה שיש לו שטר היה נאמן בעדי חזקה.

מלווה ולווה האדוקים בשטר, מלווה אומר שלי הוא ונפל ממני ומצאתו, ולווה אומר שלך הוא ופרעתיו לך, אם הוא מקויים יחלוקו, ואם אינו מקויים לרבי: פטור, שמודה בשטר שכתב צריך לקיים, ולרבן שמעון בן גמליאל: יחלוקו, שמודה בשטר שכתב אינו צריך לקיים. ולאביעית אימא לעיל יש להפוך השיטות - שלרבי צריך לקיים, ולרבן שמעון בן גמליאל אינו צריך לקיימו.

דף ק"ע - ע"ב

משנה. הפורע מקצת חוב שבשטר, לרבי יהודה: אין כותבים שובר, שנמצא הלווה צריך להיזהר לשמור שובר מהעכברים, אלא יחליף לו לשטר אחר מזמן הראשון. **לרבי יוסי:** כופה המלווה את הלווה שישאיר אצלו השטר ויכתוב לו שובר, ש'עבד לוה לאיש מלווה', ועדיף לו כך שיהיה הלווה בדאגת שימור השובר וימהר לפרוע שארית החוב.

אמר רב אין הלכה לא כרבי יהודה ולא כרבי יוסי, אלא בית דין מקרעים השטר וכותבים שטר אחר מזמן ראשון, והיינו שלא כרבי יהודה שהעדים עצמם עושים השטר, שהם אינם יכולים לעשות כיון שכבר עשו שליחותם, ורק בית דין שהפקר שלהם הפקר יכולים לעשות כן. אך אין כוונתו לחלוק על רבי יהודה רק על כך שיעשו השטר מזמן ראשון, שהרי בברייתא שנינו שגם לדעת רבי יהודה עושים מזמן ראשון.